

MUŞ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:

2022/49

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 31.08.2022 tarihli ve 2022/576 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER....	2
2.1. Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri	3
3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	6
3.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler	7

KISALTMALAR

AIÖK	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	: Santimetre
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü
m.	: Madde
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TEM	: Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanununun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde ise *“Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk*

¹ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü, 39/46, para. 1.

tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği” hükme bağlanmıştır.

5. 1.6.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 4’üncü maddesine göre nezarethaneler; “*şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Muş İl Emniyet Müdürlüğü² nezarethanelerine heyetimiz tarafından 07.06.2022 tarihinde habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret Heyetinde; ... ve Valilik tarafından görevlendirilen Doktor ... yer almıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı kararı ve 02.06.2022 tarihli ve 10595 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca 07.06.2022 tarihinde, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. NEZARETHANELERDE YAPILAN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ziyaret, ilgili yetkililerle yapılan görüşmelerle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, TİHEK, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, İl Müdürlüğü ve faaliyetleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmenin ardından heyet, İl Müdürlüğü nezarethanelerini ziyaret etmiştir.
10. İl Müdürlüğü ana hizmet binasının büyük oranda idari işlere tahsis edildiği gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren; Asayiş Şube Müdürlüğü, Göçmen Kaçakçılığı Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), Narkotik Şube Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü

² Bundan sonra kısaca İl Müdürlüğü olarak ifade edilecektir.

(KOM) nezarethaneleri aynı yerleşke ve binada ortak kullanım şeklinde hizmet vermektedir.

11. İl Müdürlüğü binasında Çocuk Şube Müdürlüğü'nün bulunmadığı, Çocuk Şube Müdürlüğü'nün Minare Mahallesi, Atatürk Bulvarı No:3 Kat:2 Merkez/MUŞ adresinde yer aldığı, ancak çocukların da İl Müdürlüğü nezarethanelerinde tutulduğu bilgisi verilmiştir.
12. Ziyaret sırasında Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinde tutulanlar³ olduğu görülmüş, görüşmeyi kabul eden tutulanlarla Müdürlük⁴ personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.1. Muş İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

13. İl Müdürlüğü yerleşkesi, Zafer Mahallesi Erzurum Caddesi No:120 adresinde bulunmaktadır. Nezarethane 120 kişi kapasiteli 20 küçük ve 4 büyük olmak üzere toplam 24 oda bulunmaktadır. Küçük oda 235x320 cm, büyük oda 300x498 cm en ve boya sahip olup yükseklikleri 475 cm'dir.
14. Müdürlük tarafından nezarethane odalarından 1'i büyük olmak üzere 5 tanesinin kadınlara, 5 tanesinin ise çocuklara tahsis edildiği bilgisi verilmiştir. Ancak yapılan incelemede odaların girişlerinde bu duruma dair herhangi bir tabela veya işaretin bulunmadığı gözlemlenmiştir.
15. Nezarethane odalarının duvarlarla ayrıldığı, demir parmaklıkların sağlam demir malzemenle yapıldığı ve yeterli kalınlıkta olduğu, kapıların odanın dışına doğru açıldığı gözlemlenmiştir. Nezarethane odalarındaki oturma alanlarının yumuşak ve silinebilir kumaş (deri) şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
16. Tutulanlarla yapılan görüşmeler esnasında odalarda temiz 2 adet battaniye bulunduğu, havalandırmanın koridorda bulunan pencereden sağlandığı, ısınma için koridorda bulunan doğal gaz petekleri ile koridor tavanında yer alan fancoil sisteminin kullanıldığı görülmüştür.
17. Odalarda herhangi bir doğal ve yapay aydınlatmanın bulunmadığı, doğal aydınlatmanın koridorda yer alan temperli camlardan sağlandığı, yapay ışığın da yine koridor tavanından

³ Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca "tutulan" ifadesi kullanılacaktır.

⁴ İlgili Şube Müdürlüklerini ifade etmek üzere "Müdürlük" kavramı tercih edilecektir.

sağlandığı tespit edilmiştir. Camların Cumhuriyet Savcısının talimatıyla temperli camlara dönüştürüldüğü bilgisi verilmiş, kadın ve çocukların tutulduğu odaların koridorlarında gerekli dönüşümün yapılmadığı gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmede camların değişimi için henüz ödeneğin ayrılmadığı ancak değiştirilmesinin planlandığı belirtilmiştir.

- 18.** Koridorlarda duvara monteli termometrelerin bulunduğu, erkeklere ayrılan bölümde bu termometrelerin çalışır durumda olduğu ancak kadın ve çocuklara ayrılan bölümde bazılarının çalışmadığı tespit edilmiştir. İl Müdürlüğü, ziyaretimiz sonrasında termometrelerin bakımını yaptırmış, ısı ayarlarında bozulma olduğunu tespit ederek tekrar çalışır hale gelmesini sağlamış ve gelişmeler hakkında Heyetimizi bilgilendirmiştir.
- 19.** Müdürlükte kadın, erkek ve çocuk ayrı olmak üzere 8 adet tuvalet, 6 adet banyo ve 6 adet lavabo bulunduğu, engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, banyo ve lavabonun mevcut olmadığı, banyoda plastik duş başlığına bağlı duş hortumunun bulunmadığı, lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut, banyo/lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu ve sıcak su imkanının bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca engelli sandalyesinin de bulunmadığı tespit edilmiş, İdare ile yapılan son görüşmede bu husus belirtilmiş ve ziyaretin ardından 1 adet engelli sandalyesinin sağlandığı bilgisi verilmiştir.
- 20.** Çocukların kullanımına ayrılan tuvalet ve banyoların kapı ve duvarlarının yetişkin bireylere ayrılanlara göre çok daha kısa (150 cm) olduğu, bu alanların dışında bekleyen bir kişinin rahatlıkla içeriye görebileceği, çocukların mahremiyetinin ihlal edilebileceği gözlemlenmiştir. İl Müdürlüğü tarafından olası kavga ve intihar vakalarının önüne geçebilmek amacıyla duvar ve kapı boylarının bu şekilde ayarlandığı bilgisi verilmiştir.
- 21.** Nezarethane koridorlarının temiz olduğu görülmüş, ziyaretten 2 hafta önce ilaçlama yapıldığı bilgisi Müdürlük tarafından verilmiştir. Nezarethanede boş odaların temizlendiği, ancak tutulanların bulunduğu odalarda boş yemek kapları ile boş su şişelerinin bulunduğu ve düzenli temizliğin yapılmadığı tespit edilmiştir.
- 22.** Tutulanların yemek ihtiyacının günlük üç öğün polis evinden getirilen kumanyalarla sağlandığı, bu kumanyaların yanında 1 adet 200 ml pet bardak su verildiği, Müdürlük tarafından talep halinde tutulanlara ek olarak aynı bardak sudan verildiği ifade edilmiştir.
- 23.** Tutulanların ihtiyaçlarını demir parmaklık arasından elini kameraya karşı sallayarak veya nöbetçi personele seslenerek bildirdiği belirtilmiş, odalarda acil çağrı butonlarının bulunmadığı gözlemlenmiştir.

24. Tutulanların acil tıbbi yardım ihtiyacı olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezi ile iletişime geçilerek ambulans çağrıldığı, Müdürlük binasının şehir merkezinde olmasından dolayı ambulansın en geç 5 dakikada geldiği, ilk müdahalenin ambulans görevlileri tarafından yapıldığı, tutulananın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde personel refakatinde hastaneye sevk işleminin sağlandığı ve uygun tedavinin hastanede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
25. Tutulanların ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaçların nezarethane çalışanları tarafından tek tek saatinde verildiği, söz konusu ilaçların tutulanların raporuna istinaden veya ailelerinden alınan bilgilere göre verildiği belirtilmiştir.
26. Yapılan incelemelerde nezarethane koridorlarında ecza dolaplarının bulunmadığı tespit edilmiş, İdare ile yapılan son görüşmede bu durum belirtilmiş ve ziyaretin ardından 1 adet ecza dolabının sağlandığı bilgisi verilmiştir.
27. Nezarethanede 4 adet avukat görüşme odası bulunduğu, incelenen avukat görüşme odalarından birinin depo olarak kullanıldığı, diğerlerinin ise avukatla görüşmeye uygun olduğu, içinde görüşmeyi sağlayabilecek masa ve sandalyelerin yer aldığı, kameranın bulunduğu ve ses kaydı alınmadığı tespit edilmiştir. Avukat görüşme odalarında “Sanık Hakları Formu”nun yer almadığı tespit edilmiştir.
28. Heyetimiz ile görüşmeyi kabul eden tutulanlarla Müdürlük personeli olmaksızın görüşmeler yapılmış, bir tutulan tarafından kendisine temel güvencelerinin bildirilmediği, sabah 07.30’da nezarete alınan tutulana akşam Heyetle görüşmeden yarım saat önce Sanık Hakları Formu’nun teslim edildiği bilgisi verilmiştir. Müdürlük ile yapılan görüşmede; her şubenin nezarethanede kendi tutulanlarıyla ilgilendiği, görüşülen tutulananın Asayiş Şube’den olmadığı, bu sebeple de durumun bilinmediği belirtilmiştir. Kurumumuza İl Müdürlüğü tarafından gönderilen belgelerde nezarethaneleri tüm şubeler ortak olarak kullanmasına rağmen genel sorumluluğun Asayiş Şube Müdürlüğüne ait olduğu bilgisi yer almaktadır.
29. Nezarethanede 3 adet ifade alma odasının bulunduğu, odada bir adet masa ve sandalyenin yer aldığı, tavanda kameranın ve ses kayıt cihazlarının bulunduğu tespit edilmiştir.
30. Koridorda nezarethane talimatnamesinin asılı olmadığı, nöbetçi memurun odasında asılı olduğu görülmüştür. Yine tutulanların haklarını gösteren CMK m. 147 ve CMK m. 91’e göre hazırlanmış Sanık Hakları Formu’nun yabancı uyruklu şahısların anlayacakları dillerde (Almanca, Rusça, Fransızca, İngilizce ve Arapça) nezarethane duvarlarına asılmadığı, nezarethane çalışanlarının bulunduğu odanın duvarına asıldığı görülmüştür.

31. Müdürlük nezarethanelerinde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal bulunmadığı tespit edilmiştir.
32. Heyetimizce, Nezarethaneye Alınanların Kaydına İlişkin Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının deftere ziyaret notlarına ilişkin çeşitli talimatlar düştüğü, kayıtlarda herhangi bir eksikliğin olmadığı tespit edilmiştir.
33. Nezarethaneye ait koridorları ve odaları gören toplam 28 güvenlik kamerasının bulunduğu, 7/24 kayıt alındığı, kamera kayıtlarının 75 gün süreyle saklandığı, odaları gösteren kameraların koridorlarda yer aldığı ve kör nokta olmadan odaların içinin görülebildiği ancak görüntünün net olmadığı, ayrıca kameraların gece görüşünün de olmadığı gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde kameraların çalışır durumda olduğu ve geçmişe dönük kamera kayıt işlemlerinin düzenli bir biçimde tutulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca herhangi bir kötü muamele iddiasının hem tutulan hem de görevli personel açısından ispatını kolaylaştıracak yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.
34. Nezarethanede Müdürlük kadrosunda görevli 3 erkek polis memurunun görev yaptığı, tutulan sayısına göre bazen bu sayının azaldığı, bazen arttığı, personelin 12-24 saat esasına göre vardiyalı çalıştığı belirtilmiştir. Ayrıca İl Müdürlüğü kadrosunda görevli kadın polis memurlarının şube fark etmeksizin aylık nöbet çizelgeleri oluşturularak kadın tutulan olması durumunda nöbet çizelgesine göre görev aldığı bilgisi verilmiştir.
35. Nezarethane personelinin hizmet içi eğitim kapsamında insan hakları eğitimi ile ilk yardım eğitimini e-devlet üzerinden aldığı, işkence ve kötü muamele ile hassas gruplara yönelik herhangi bir eğitim almadığı bilgisi edinilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

36. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Müdürlükler tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, tutulanlarla özel görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İl Müdürlüğü İdaresi ve

personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

- 37.** Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi yaş ve cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların olmadığı görüldüğünden; odaların girişlerine uygun işaret ve tabelaların asılması,
- 38.** AİÖK'nin "*Bütün polis hücreleri temiz, içinde barındığı kişi sayısına uygun büyüklükte ve yeterli derecede (uyku süreleri hariç, okumak için uygun) aydınlatılmış olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık da olmalıdır.*"⁵ tavsiyesi uyarınca kadın ve çocukların tutulduğu odaların koridorlarında da doğal aydınlatmanın sağlanması,
- 39.** Ziyaret edilen İl Müdürlüğünde gözaltında bulunan engelli bireyler için banyolarda klozet bulunmadığı, tuvalet, lavabo ve banyo bölümlerinde tutunma barı gibi kolaylaştırıcı fiziki donanım olmadığı ve engelli sandalyesi olmadığı göz önüne alındığında, BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde yer alan; "*Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*"⁶ hükmü uyarınca İl Müdürlüğüne bağlı tüm nezarethanelerde engelli dostu uygulamaların başlatılması ve eksikliği tespit edilen hususlarla ilgili makul düzenlemeler⁷ yapılması,
- 40.** Çocukların kullanımına tahsis edilen tuvalet ve banyonun kapı ve duvarlarının yetişkin bireylerin boyuna göre çok kısa olduğu ve içerinin rahatça görülebildiği tespit edildiğinden; acil durumlarda hızlı müdahaleye uygun ancak çocuğun mahremiyetini ihlal etmeyecek bir çözüm yolunun bulunması,
- 41.** AİÖK'nin "*Nezarethedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.*"⁸ tavsiyesi uyarınca;

⁵ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 47.

⁶ Birleşmiş Milletler (BM), Genel Kurul, *Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme*, A/RES/61/106 (2006), m.14.

⁷ 6701 sayılı Kanun uyarınca makul düzenleme; "*Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri*" ifade etmektedir.

⁸ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 42.

tutulanların bulunduğu nezarethane odalarında boş yemek ve su kaplarının düzenli olarak alınmadığı tespit edildiğinden, tutulanların bulunduğu odaların temizliğine daha özenli yaklaşılması,

42. AİÖK'nin *“Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.”*⁹ tavsiyesi uyarınca; İl Müdürlüğünde nezarethane alanının büyük olduğu, bazı nezarethanelerin nöbetçi polis memurlarının odalarından uzak olduğu ve tutulanların odalarında herhangi bir çağrı sisteminin bulunmadığı görüldüğünden, tutulanların odalarında acil çağrı butonu gibi bir çağrı sisteminin oluşturulması,
43. Nöbetçi polis memurlarının odasında bulunmasına rağmen nezarethane odalarında, koridorlarda ve avukat görüşme odalarında bulunmayan “Sanık Hakları Formu” ile “Nezarethane Talimatı”nın hem Türkçe hem de yabancı dillerdeki çevirilerinin AİÖK'nin *“Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarih olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir.”*¹⁰ tavsiyesi uyarınca tutulanların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması ve tutulanlara Sanık Hakları Formu'nun anlayacakları bir dilde düzenlenerek gecikme olmadan verilmesi,
44. Müdürlük nezarethanelerinde Sanık Hakları Formu ve Nezarethane Talimatnamesi dışında kişileri bilgilendirici herhangi bir broşür, kitapçık gibi materyal bulunmadığı tespit

⁹ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para.48.

¹⁰ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 44.

edildiğinden söz konusu materyallerin edinilmesi ve şahısların anlayacakları dillerde görünür yerlere asılması,

45. *“Hem polis tarafından kötü muameleye maruz kalan kişilerin, hem de fiziksel olarak kötü muamele yaptıkları veya psikolojik baskı uyguladıkları yönünde haksız suçlamalara maruz kalan polis memurlarının çıkarına”¹¹ olacak şekilde suistimallerin önlenmesi ve belgelendirilebilirliğin sağlanması açısından nezarethanedeki kameraların, görüntüsü net ve gece görüş kalitesi yüksek kameralarla değiştirilmesi, nezarethane odalarının girişine veya içine tutulanların buldukları alanın kamera ile izlendiğini belirtecek şekilde bir uyarı yazısının eklenmesi, yaka kamerası ile araç içi ve dışı kameralarının edinilmesi,*
46. AIÖK’nin *“Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır.”¹² tavsiyesi uyarınca; Müdürlüklerde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü)” dahil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi*

hususları tavsiye edilmektedir.

¹¹ AIÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 36.

¹² AIÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 34.